

Георги Дюлгеров:

„В Бургас получих първата филмова зараза”

Най-първият ми силен спомен е от някакъв /вероятно съветски/ филм за три сестри. Давах го в лятно кино „Вапцаров”, на „Богориди”, близо до входа на „Булеварда”/ Морската градина/. Семейството ми се разхождаше по „шпарца”. Тате и дума не даваше да се издума да ходим на кино. Извадих късмет, че срещнаха познати и решиха да седнат за малко в „Одеса” – ресторанта на ъгъла, до киното. Оставиха ме на мира. Аз се покатерих на стъпалата пред къщата, чиято фасада бе обърната към екрана на лятното кино. Виждаше се изображението през решетъчната ограда над стобора. Понадигнах се на пръсти и – горната половина на екрана се изчисти. Съвсем ясно виждах! Не можех да чета само надписите. И нищо не чувах, освен когато почнеште силна музика. Ала виждах!

Едно русо момиче се върна от завода, където стачкуваха и пи вода. Дълго, на големи глътки, с ококорени очи.

Изпитах жажда. Лимоната ми беше на масата в ресторанта, ала щях да си изгубя стратегическото място на стълбата, защото около мен се бяха скупчили още желаещи да гледат „гратис”. Плътно притиснати, поизопотени от лятната горещина и от усилието да си източваме шиите, ние догледахме тая работническа мелодрама. В нея имаше жертви на полицията, стачката не можа да победи, но в далечно бъдеще се очертаваше цялостна победа, някой някого целуваше, имаше и любов – ала най-важното, което ме порази, бе как дълго и жадно пи русото момиче.

Сигурно тая жажда ме зарази за киното.

Следващият ми спомен е за „Бродяга”. Тутакси мозъкът ми запя: „Абараму-уу, а-а-а-а, абараму...”Филмът беше купен чрез СССР, освен с български субтитри, песните бяха суптитрирани и на руски. Там пишеше „Бродяга я, а-а-а, бродяга а...” Дотогава вече знаех, че по „дикам степям

Забайкаля... бродяга... тащился с сумой на плече”. Руският бродяга беше революционер, избягал от царски концлагер. Ами индийският?

Пред кино „Христо Смирненски” се нагна опашка, която се виеше във фойето и излизаше навън по стълбите като безформена тълпа. Седмици преди това радиото пускаше песента, вестниците писаха. Предимно руски филми с прогресивно съдържание даваха по кината през онази далечна година, в средата на петдесетте, тъй че индийският идваше като екзотично приключение. Дори баща ми се бе поддал на ажиотажа и ми разреши да купя билети, но само за събота вечер.

Тълпата от мераклии не ме отчая, аз чаках търпеливо. Мина се половин ден и аз вече бях във фойето. Непрекъснато някой отърчаваше напред да провери дали са се свършили билетите, всички вкупом го гълчаха да не се прережда, онзи обясняваше, че само искал да погледне, ала безмилостната тълпа го връщаше на мястото му. Дойде време за първия следобеден сеанс и ни разбутаха да направят място за щастливите зрители. Пет – шест циганета изядоха шамарите, задето искат да се набутат гратис. Вратите на салона са захлопнаха. Опашката притихна и се заслуша. По някое време едва различимо се дочу „Абарамууу, а-а-а, абарамууу...” Хората въздъхнаха и започнаха бурно да се натискат напред. Премазаха ме, ала търпях. Пищеше жена, че ѝ настъпили крака, друг се караше и призоваваше да бъдем културни, трети публично хокаше българската простацина. Ала най-страшното тепърва предстоеше. От прозорчето се протегна една ръка с молив и гласът на касиерката нареди: „Зачеркни неделя, осем часа!”

Всички вторачиха очи в картончето със сеансите. Химическият молив бе наслюнчен и лилаво петно скри цифрата 20. Вниманието се изостри, шикалкавещите се множаха, тълпата вече неспирно крякаше, пазачът дойде да се кара, че пречим на зрителите в салона да гледат, нищо не се чувало от нашата гюрултия. Имах една слаба надеждица аз – в

киното работеше далечна роднина. Надявах се да я мярна и тя щеше да извърши чудото. Помогна ми съдбата, прати роднината на работа. Аз плахо я повиках, тя ми се усмихна и каза:

- Как си, Гошко! За билети ли чакаш?

И продължи пътя си.

Аз тихичко се разциврих, ала не напуснах опашката. Вярвах, надявах се.

Ръката на касиерката подаваше молива и лилавото петно покриваше – отначало неделните сеанси, сетне съботните... петъчните... По някое време гласът ѝ викна:

- Край! Билетите се свършиха! Няма смисъл да чакате.

Опашката се разрези, остана рохкава, вече можеше да се диша, ала хората не си тръгваха. Те се разпръснаха из фойето, загледани в прозорчето на касиерката. Тя пусна пердето. Угаси светлината, вече се беше стъмнило. Заклучи вратата и си тръгна. Едва тогава повярвах. И надух гайдата. Плаках неудържимо през целия път през града за вкъщи. Съчувствено ме спираха хора и ме питаха какво се е случило, някои ме придружаваха да видят дали не съм се наранил, питаха ме къде съм ударен. Аз ревах и тичах при мама. Врълхлетях у дома с рев.

- Какво има?! – настръхна мама, ала запази спокойствие.

Нейната натура беше такава, че дойдеше ли опасност, тя ставаше съсредоточена и даже красива в спокойствието си.

Казах хълцайки:

- Билетите се свършиха!

- Чудо голямо – рече тя, сякаш нищо не бе станало.

Аз почнах да крещя нещо ядосано, тя бръкна зад печката и измъкна точилката.

Следващото действие ми беше известно – точилката щеше да играе по дупето ми. Изтърчах на двора, отидох в бараката и плаках дълго, за радост на мишките и плъховете.

На другия ден пред киното се появи надпис: „Продължава втора седмица!”

Нова опашка се забучи към касата. Този път станах много рано, бях един от първите и купих билети за петък от шест часа! За другия петък. Бяхме още вторник на първата седмица.

През дните на очакване щастливите, които вече бяха гледали филма, ми го разказваха. Аз не исках да слушам, за да не науча края, ала не издържах и сам подпитвах. Вече знаех за коварния съдия, бяха ми обрисували страшния Джагата, красивата Наргис и най-вече Радж Капур! О, Радж Капур с черните очи и витите мустачки. Появи се и превод на „Абарамуу” на български – „Бродяга съм, о-о-о-о, бродяга съм...” Децата пееха песента вечер, когато се събирахме на улицата, белите гуменки излязоха на мода, научихме и стъпките на походката абарамуто.

Да не ви разправам за циганчетата от „Комлука” и тяхната национална гордост, че Бродягата им е далечен роднина!

Най-после дойде този възделен петък. Тате и мама облякоха официални дрехи, мама ми намокри рошовата коса, грижливо я среса. Тръгнахме „надолу”. „Надолу” значеше – към чаршията, към града, към официалните пространства на града, където не можеш току – така да се появиш, където и да вървиш, трябва по друг начин, с достойнство, бавно. По пътя ни спираха безчислените познати на татко, той си приказваше пространно с тях, аз нетърпеливо тръгвах, връщах се, тръгвах... Най-сетне стигнахме. Тълпа чакаше за билети. Филмът щеше да продължи трета седмица. Байчото я разтика, направи пътека по средата, за да минат редовните зрители. Един от тях бях аз! Как небрежно и снизходително

гледах онези нещастници, които още не бяха си купили билети, как им се надсмивах с най-изискани маниери!

Салонът на „Христо Смирненски” имаше балкон и партер. По средата на столовете – пътека. Столовете бяха с вдигащи се седалки. Седалките бяха железни, със заоблени ръбове, боядисани в тъмнокафяв цвят. Пред екрана имаше подиум. Вътре въздухът беше спарен, вратите на изхода бяха оставени отворени, за проветрение, ала преди да загасят светлините ги затвориха, защото многобройните деца жужаха като комари, готови да се втурнат при отслабнала бдителност.

- Ще се издушим! – рече тате, ала нищо вече не ме засягаше.

Аз не бях в Бургас, аз стъпих на калната земя на Индия, удари гръмотевица, заваля дъжд, нещастната майка на бродягата плачеше... След малко тичах с един хляб под мищница и полицаите ме заловиха...

„Абарамуу – пееше душата ми отчаяно – абарамуу”. И се влюбих в Рита. И плаках от умиление, когато всичко свърши точно тъй, както ми го бяха разказвали децата...

В Карнобат бях волен да гледам кино, колкото си искам. Сградата на киното в Карнобат прилича на склад за зърно – глуха постройка, без прозорци. За мен / дори и днес / тя имаше мамеща красота.

Тогава филмите семеняха два пъти седмично. За мен отиването на гости у роднините в Карнобат бе празник, най-вече заради възможността да гледам филми два // пъти седмично. У дома, в Бургас, това никога не ми се случваше. Мама бе подушила моята страст към това ненадеждно занятие и по всякакъв начин се мъчеше да ме предпази от порочни наклонности, мъчеше се, доколкото ѝ стигаха силите, да ме насочи към добра и солидна професия. Уви!...

Из книгата на Йорданка Ингилизова „Кинематографът в Бургас 1895 – 1944”